

มาตรฐานการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์

ความเป็นมา

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของงานที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงและการใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศมาโดยตลอด ทั้งนี้ วช. ได้ประกาศเผยแพร่ “จรรยาบรรณการใช้สัตว์ สภาวิจัยแห่งชาติ” นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ วช. ได้ปรับปรุงและแก้ไขชื่อเป็น “จรรยาบรรณการใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ สภาวิจัยแห่งชาติ” และได้จัดทำเป็นฉบับภาษาอังกฤษขึ้นมา โดยจรรยาบรรณการใช้สัตว์ฯ มีทั้งข้อกำหนดและแนวปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับหลักการ 3 Rs ที่สากลยอมรับกัน รวมทั้งการกำกับดูแลทั้งในระดับหน่วยงานและระดับชาติ อย่างไรก็ตามการนำสัตว์มาใช้ในงานทางวิทยาศาสตร์ในบางกรณีอาจมีโอกาเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรค สารพิษ สารก่อมะเร็งต่างๆ ไปสู่สภาพแวดล้อมได้ ดังนั้นการเลี้ยงและการใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์จึงต้องการการควบคุมโดยเคร่งครัด หากไม่มีการควบคุมกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดแล้ว อาจจะทำให้เกิดผลเสียต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมได้

ด้วยเหตุผลสำคัญดังกล่าว วช. โดยสถาบันพัฒนาการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ (สพสว.) จึงผลักดันให้มีกฎหมายในการกำกับ ดูแล และส่งเสริมการเลี้ยงและการใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ จนกระทั่งมีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๘” ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้นมา โดยมีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศให้ได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับจรรยาบรรณการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์และมาตรฐานสากล เพื่อคุ้มครองชีวิตและสวัสดิภาพของสัตว์ ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของประเทศ ตลอดจนส่งเสริมนักวิจัยให้มีผลงานอันเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ

ข้อกำหนดของมาตรฐานการวิจัยที่ใช้สัตว์

วช. ในฐานะหน่วยงานให้ทุนวิจัยและนวัตกรรมหลักของประเทศ ตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็นในการยกระดับมาตรฐานการวิจัยของประเทศในทุกมิติ ให้สอดคล้องกับหลักการอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เพื่อให้ได้ผลงานวิจัยเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับประเทศและแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ โดยในการส่งเสริมและขับเคลื่อนมาตรฐานและจริยธรรมการวิจัยด้านสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ควรคำนึงถึงการดำเนินการที่ได้มาตรฐาน จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การให้ทุนแก่โครงการที่มีการใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้

๑. นักวิจัย (หัวหน้าโครงการ) หรือผู้เกี่ยวข้องที่ดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ต้องมีใบอนุญาตใช้หรือผลิตสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ แล้วแต่กรณี ที่ออกโดย วช.
 - ๑.๑ ใบอนุญาตใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ : การนำสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์มาเลี้ยงใช้เพื่องานทางวิทยาศาสตร์

- โดยผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตใช้สัตว์ฯ ต้องมีคุณสมบัติตามกฎกระทรวง^๑ ที่ประกาศกำหนด
 - (๑) ได้รับประกาศนียบัตรการอบรมหลักสูตรผู้ใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ที่จัดหรือให้การรับรองโดย วช. ภายในระยะเวลาไม่เกิน ๔ ปีนับแต่วันที่ได้รับประกาศนียบัตร
 - (๒) ใบอนุญาตให้มีอายุ ๔ ปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

๑.๒ ใบอนุญาตผลิตสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ : การกระทำเพื่อเพิ่มจำนวนสัตว์ด้วยวิธีผสมพันธุ์สัตว์ สืบสายพันธุ์สัตว์ หรือเพาะขยายพันธุ์สัตว์ เพื่อให้บริการหรือใช้ในงานทางวิทยาศาสตร์

- โดยผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตผลิตสัตว์ฯ ต้องมีคุณสมบัติตามกฎกระทรวง^๑ ที่ประกาศกำหนด
 - (๑) ได้รับใบอนุญาตใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์
 - (๒) มีหนังสือรับรองจาก คคส. ว่าเป็นบุคลากรที่จะปฏิบัติหน้าที่ผลิตสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ในสถานที่ดำเนินการนั้น
 - (๓) ใบอนุญาตให้มีอายุ ๔ ปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

❖ การยื่นคำขอรับใบอนุญาตใช้-ผลิตสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ออนไลน์ (e-Service) ผ่านทางระบบการดำเนินการตาม พ.ร.บ. สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ (ระบบ ThaiACUC) : <https://thaiacuc.nrct.go.th> ในการออกใบอนุญาตใช้-ผลิตสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์อิเล็กทรอนิกส์

QR Code ระบบ ThaiACUC
thaiacuc.nrct.go.th

QR Code

^๑กฎกระทรวงการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตใช้หรือผลิตสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๖๖ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๖

๒. นักวิจัย (หัวหน้าโครงการ) ต้องยื่นข้อเสนอโครงการขอใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ (Protocol) ต่อคณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ของสถานที่ดำเนินการ (คกส.) เพื่อพิจารณารับรองโครงการฯ (ก่อนที่จะขอรับทุนอุดหนุนและดำเนินโครงการ) โดย คกส. จะออกใบรับรองการอนุมัติให้ดำเนินการเลี้ยงและใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ที่ผ่านการพิจารณาแล้วเห็นว่าสอดคล้องกับ “จรรยาบรรณการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ”^๒ ลงนามโดยประธาน คกส. และหัวหน้าส่วนราชการ ดังตัวอย่างแบบฟอร์มนี้

ตัวอย่างแบบฟอร์มใบรับรองการอนุมัติให้ดำเนินการเลี้ยงและใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์

ตรา สถาบัน	
ใบรับรองการอนุมัติให้ดำเนินการเลี้ยงและใช้สัตว์	
รหัสโครงการ (ID) _____	
ชื่อโครงการที่ขอใช้สัตว์ (Animal Protocol)	
(ภาษาไทย) _____	
(ภาษาอังกฤษ) _____	
ชื่อโครงการหลัก (Project/Proposal) (ถ้ามี)	
(ภาษาไทย) _____	
(ภาษาอังกฤษ) _____	
หัวหน้าโครงการที่ขอใช้สัตว์ (Principal Investigator)	
ชื่อ - สกุล _____	
Name-Surname _____	
หน่วยงานที่สังกัด (คณะ/กอง) _____	
(มหาวิทยาลัย/กรม) _____	
(กระทรวง) _____	
สถานที่ดำเนินการเลี้ยงและใช้สัตว์ _____	
โครงการที่ขอใช้สัตว์นี้ได้ผ่านการพิจารณาจาก คณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่อ งานทางวิทยาศาสตร์ของสถานที่ดำเนินการ (คกส.) แล้ว เห็นว่ามีความสอดคล้องกับจรรยาบรรณการ ดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการเลี้ยงและ ใช้สัตว์ ตามโครงการที่ขอใช้สัตว์นี้ได้	
ลงนาม _____ (_____)	
ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์ เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ของสถานที่ดำเนินการ (คกส.) วัน/เดือน/ปี _____	
ลงนาม _____ (_____)	
ตำแหน่ง หัวหน้าส่วนราชการ วัน/เดือน/ปี _____	

QR Code

^๒ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ข้อกำหนดจรรยาบรรณการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๙

วช. ได้ประกาศเผยแพร่ “เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการขอใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์” และ “แบบฟอร์มข้อเสนอโครงการขอใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์”^๓ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้นมา เพื่อเป็นหลักเกณฑ์และแนวทางให้คณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ของสถานที่ดำเนินการ (คกส.) ของทุกหน่วยงานใช้ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการขอใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ให้สอดคล้องกับจรรยาบรรณการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ และหลักการสากล (3Rs: Replacement, Reduction, Refinement) และเป็นหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการกำหนดแบบฟอร์มข้อเสนอโครงการขอใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ของสถานที่ดำเนินการ

๓. นักวิจัย (หัวหน้าโครงการ) ต้องคำนึงถึงความพร้อมด้านสถานที่ดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ และการจัดการเลี้ยงสัตว์เป็นระบบ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย และจัดให้มีการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ในสถานที่ดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์^๔ ที่ได้จัดแจ้งสถานที่ดำเนินการฯ ต่อ วช. แล้ว

๔. หากนักวิจัย (หัวหน้าโครงการ) จัดทำโครงการวิจัยที่มีการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ตามมาตรา ๓๑^๕ ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) การพัฒนาสายพันธุ์ (Genetic Development)
- (๒) การสืบสายพันธุ์ (Breeding)
- (๓) การเพาะขยายพันธุ์ (Production)
- (๔) การศึกษาเซลล์ต้นกำเนิด (Stem cell Study)
- (๕) การดัดแปลงพันธุกรรม (Genetic Modification)
- (๖) การโคลนนิ่ง (Cloning)

นักวิจัย (หัวหน้าโครงการ) จะต้องดำเนินการ (๑) เสนอโครงการให้ คกส. พิจารณาให้ความเห็นชอบและอนุมัติโครงการ (๒) แจ้งการดำเนินการต่อ วช. ตามลำดับ

QR Code

๓ เกณฑ์พิจารณาข้อเสนอโครงการขอใช้สัตว์ฯ

๔ กฎกระทรวงกำหนดที่ตั้ง สภากาชาดสัตว์

๕ ประกาศหลักเกณฑ์การดำเนินการตามมาตรา ๓๑

^๓ เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการขอใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ และ แบบฟอร์มข้อเสนอโครงการขอใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

^๔ กฎกระทรวงกำหนดที่ตั้ง สภากาชาดสัตว์ ลักษณะของสถานที่ดำเนินการ เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ที่จำเป็นของสถานที่ดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๖๔ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๔

^๕ ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการแจ้งการดำเนินการต่อสัตว์ ตามมาตรา ๓๑ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๙

หลักฐานหรือเอกสารประกอบการยื่นข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อขอรับทุนอุดหนุนการวิจัย
ผ่านระบบข้อมูลสารสนเทศวิจัยและนวัตกรรม (NRIIS) : <https://nriis.go.th>

- ๑. ใบอนุญาตใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์*
- ๒. ใบรับรองการอนุมัติให้ดำเนินการเลี้ยงและใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์* (จาก คคส.)
- ๓. ใบจดแจ้งสถานที่ดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์
- ๔. (หากมีการดำเนินการ) ใบอนุญาตผลิตสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์
- ๕. (หากมีการดำเนินการ) ใบรับแจ้งการดำเนินการตามมาตรา ๓๑

หมายเหตุ : *เอกสารประกอบการขอรับทุนอุดหนุนการวิจัยที่ต้องยื่นพร้อมโครงการวิจัยในระบบ NRIIS

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

หน่วยงานที่รับผิดชอบ สถาบันพัฒนาการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ (สพสว.)
สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
๑๙๖ ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

ผู้ประสานงาน นางสาวจุฑาทิลา บุรณเวช
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

ช่องทางการติดต่อ โทรศัพท์ ๐ ๒๕๗๙ ๘๗๕๑ ๐ ๒๕๖๑ ๒๔๔๕ ต่อ ๖๒๐ - ๖๒๑
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ labanimals@nrct.go.th

